

Inventarisatierapport 2024

Natuurgebieden Vattenfall

FREE

Auteur: Inge van der Horst

Titel: Inventarisatierapport 2024, Natuurgebieden Vattenfall Diemen
Datum: 12-11-2024
Auteur: Inge van der Horst
BMP: Kees Wevers, Piet van der Werf
Organisatie: FREE Nature
Foto`s: Arjen Boerman, Esther van der Hart

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
2. Gebiedsbeschrijving	5
.....	6
2.1 De Zeehoeve.....	7
2.2 Overdiemerpolder.....	7
2.3 Baai van Ballast.....	8
3. Methoden en werkwijzen.....	9
4. Planten	11
4.1 Planten de Zeehoeve.....	11
4.2 Planten Overdiemerpolder	12
4.3 Planten Baai van Ballast.....	13
5. Vogels.....	15
5.1 Vogels de Zeehoeve.....	15
5.2 Vogels Overdiemerpolder	16
5.3 Vogels Baai van Ballast.....	16
6. Libellen.....	18
7. Andere waarnemingen.....	21
8.1 Dood doet leven	24
9. Literatuur	27
Bijlage 1. Lijst van planten waargenomen in 2024.....	28
Bijlage 2. Lijst van vogels waargenomen in. 2024.....	33
Bijlage 3. Libellenroutes	35
Bijlage 4. Lijst van overige fauna waargenomen in 2024.....	36

1. Inleiding

De coverfoto is gemaakt door Esther van der Hart, het zijn de twee Schotse hooglanders die in de Baai van Ballast lopen. De foto van de meerkoet met jong is ook gemaakt door Esther in de Baai van Ballast.

'Natuur op eigen benen!' is het motto van FREE Nature. Grote vrij levende grazers zoals wisent, wild rund, waterbuffel, hert en wild paard krijgen volop de ruimte. Samen met andere natuurlijke processen van wind, weer en water vormen zij het landschap. Natuurlijke begrazing is een vorm van beheer waarbij zo min mogelijk wordt ingegrepen door de mens. Natuurlijke processen krijgen volop de ruimte. Door de dieren weer meer vrijheid te geven ontstaan rijke en gevarieerde landschappen, vol overgang en structuur. Zonder beheer groeien gebieden dicht met bomen en struiken waardoor soorten dreigen te verdwijnen.

Sinds 1999 beheert FREE Nature in opdracht van Vattenfall de natuurgebieden De Zeehoeve (ten noorden van de centrale) en de Overdiempolder (ten westen van de centrale). Vanaf 2017 is daar de Baai van Ballast aan de oostkant bijgekomen.

Om de ecologische ontwikkelingen van deze drie gebieden te volgen, worden jaarlijks inventarisaties uitgevoerd. Op deze manier wordt er een duidelijk overzicht gecreëerd van de voorkomende flora en fauna. Ook zijn de ontwikkelingen in aantallen en soorten terug te vinden.

De gegevens van de inventarisaties van de Zeehoeve en Overdiempolder zijn terug te vinden tot 2010, de Baai van Ballast is er in 2015 bijgekomen. Broedvogels zijn dit jaar in de Zeehoeve en Baai van Ballast gedeeltelijk geteld volgens de BMP-A methode. Deze methode bestaat uit een inventarisatie van alle broedvogels in het gebied en daarnaast is er gekeken welke vogels in de gebieden foerageren. Voor de libellen is er dit jaar niet geïnventariseerd volgens het 'Meetnet Libellen' van de Vlinderstichting. Er is gekozen om dit jaar vier rondes te lopen, waarbij de verschillende soorten zijn genoteerd en niet de exacte aantallen. De drie routes die uitgezet waren voor het meetnet, zijn hierbij wel aangehouden. Op deze manier is de wisseling in soorten beter bij te houden.

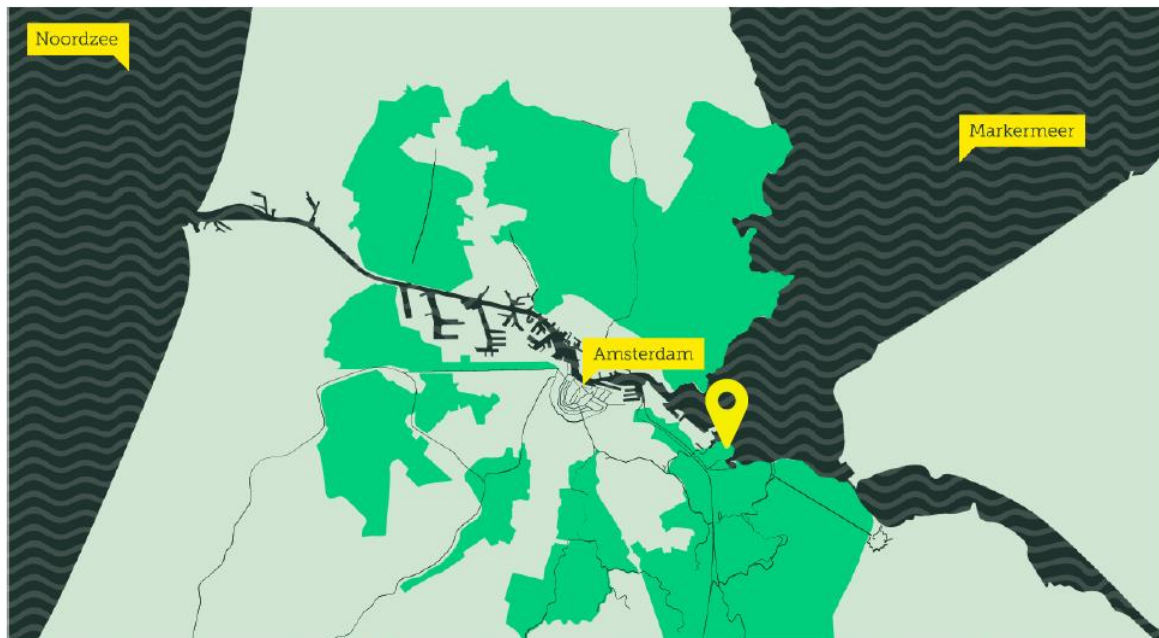
© Arjen Boerman

Afbeelding 1: Runderen in de Overdiemerpolder (Foto: Arjen Boerman).

2. Gebiedsbeschrijving

De drie gebieden liggen bij de elektriciteitscentrale van Vattenfall Diemen en maken deel uit van de Diemerscheg. Rond Amsterdam zijn acht scheggen te vinden die samen een aaneengesloten groengebied vormen, die vanuit het buitengebied als 'vingers' diep de stad in gaan (Gemeente Amsterdam, 2021). De Diemerscheg is de overkoepelende benaming voor het groene gebied tussen de Noord-Hollandse gemeenten Diemen, Weesp en Gooise Meren. De scheggen staan onder druk, maar er wordt gewerkt aan een plan om natuurverbindingen en nieuwe natuur te creëren.

In dit hoofdstuk wordt per gebied een korte beschrijving gegeven, met daarbij meer informatie over hoe de gebieden de afgelopen jaren begraasd zijn.

Figuur 1. De scheggen van Amsterdam met de locatie van Vattenfall Diemen in de Diemerscheg (Parlement van de Scheggen, 2021).

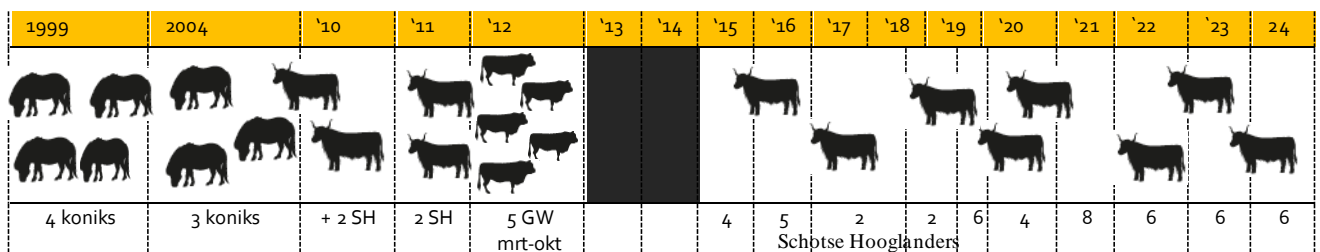
Figuur 2. Ligging van de drie begrazingsgebieden.

2.1 De Zeehoeve

De Zeehoeve is het gebied ten noorden van de centrale. Het betreft een gebied van ongeveer vijf hectare groot en betreft een laaggelegen polder van klei op veen. Hier is een bos aangeplant van voornamelijk Canadese populier, maar ook essen, zwarte elzen en zoete kersen. Het gebied is doorsneden met sloten en vooral in de winter erg nat.

De Zeehoeve is van 1999 tot 2003 door vier konikhengsten begraasd, vanaf 2004 waren dat er drie. Koniks hebben de eigenschap om de bast van de bomen te schillen, waardoor een deel van het bos is afgestorven. Als gevolg hiervan zijn in het aangeplante bos veel bomen omgewaaid wat heeft geleid tot open plekken en dood hout.

In 2009 liepen er twee Schotse hooglander stieren bij. Op dat moment was de oppervlakte van het gebied groter: ongeveer zeven hectare. In 2011 is het gebied weer verkleind. Door de verkleining van het gebied in 2011 was er niet genoeg ruimte voor runderen én koniks, waardoor deze zijn weggehaald. In 2012 is er overgestapt op zomerbegrazing van maart t/m oktober met enkele Gallowaykoeien: dit omdat het in de winter te klein en nat is voor begrazing. In 2013 en 2014 is het gebied onbegraasd gebleven, wegens de aanleg van een drukleiding. Sinds 2015 is het begraasd door vijf Schotse hooglanders. In 2018 is het teruggebracht naar twee stieren. De laatste drie jaar is het begraasd door een sociale kudde met wisselende aantallen. Op dit moment is het een kudde van zes dieren.

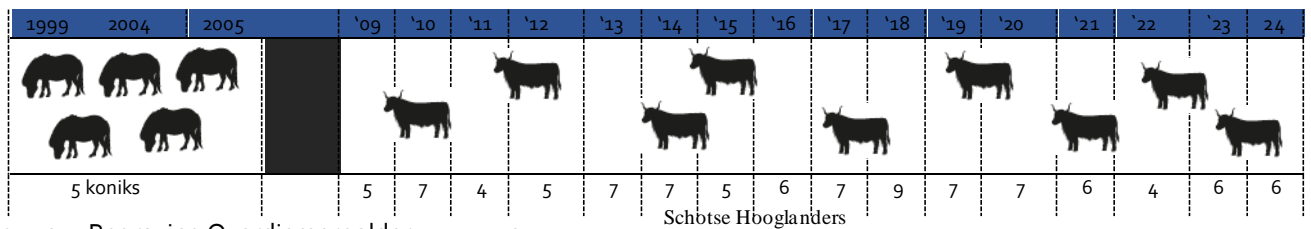
Figuur 3: Begrazing Zeehoeve 1999 – 2024

2.2 Overdiempolder

Ook in de Overdiempolder is in 1999 begonnen met begrazing. De Overdiempolder omvat ongeveer 11 hectare en bestaat voor het grootste gedeelte uit aangeplant bos op natte klei-op-veengrond. Soorten die zijn aangeplant zijn onder andere Canadese populier, schietwilg, berk en gewone es. Ook groeit er zwarte els, meidoorn en braam: voor een groot deel spontaan gekiemd.

In de periode 1999 tot november 2004 is de Overdiempolder begraasd door een groep van vijf konikhengsten. Door de aanleg van de brug naar IJburg is een deel van het gebied op de schop gegaan en zijn de grazers weggehaald. De bedoeling was het gebied weer opnieuw te bevolken met grazers op het moment dat de brug was aangelegd. Tevens zou er een verbinding onder de brug richting schakelveld aangelegd worden. In deze periode is het gebied vijf jaar lang verruigd door een gestaaakte begrazing.

In 2009 is besloten het gebied weer te gaan begrazen, ook al ligt de brug er nog niet. In december dat jaar zijn er vijf Schotse hooglanders geïntroduceerd. In 2014 en 2015 is een deel van de Overdiempolder niet begraasd geweest, omdat er met werkzaamheden een dam weggehaald is. Dit resulteerde in de verruiging in het onbegraasde deel en zwaardere begrazing in het resterende gebied. In 2016 is de dam teruggeplaatst en sindsdien heeft de kudde weer de mogelijkheid om het gehele gebied te begrazen. Vanaf 2010 heeft er voornamelijk een sociale kudde gelopen, de afgelopen drie jaar waren er alleen koeien met kalveren. Dit jaar waren dit zes volwassen dieren.

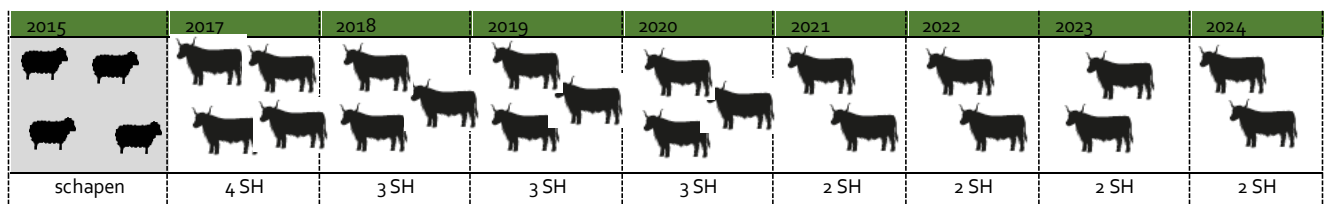

Figuur 4. Begrazing Overdiemerpolder 1999 – 2024

2.3 Baai van Ballast

In 2015 is de Baai van Ballast ook toegevoegd aan de te inventariseren en begrazen gebieden. De Baai van Ballast is ongeveer vijf hectare groot en ligt aan het IJmeer. Het bestaat uit zandige kades met schraalgrasland, een waterplas en een oeverzone op veen met riet en bos. In 2019 zijn bomen geveld in het bosrijke gedeelte. Hierdoor zijn open plekken in het bos ontstaan, die een bijdrage hebben geleverd aan de toename van het aantal plantensoorten.

Omdat er geen afrastering stond tussen de dijk en dit gebied, begraasden de schapen die op de dijk lopen ook de Baai van Ballast. Begin 2017 is er een afzetting geplaatst. Er kunnen nu geen schapen meer het gebied in en er zijn er vier Schotse Hooglanders in het terrein gezet. Twee van deze dieren kregen later een kalf. Najaar 2021 is de kudde verhuist en twee nieuwe koeien ingebracht. Het blijft bij deze twee dieren.

Figuur 5. Begrazing Baai van Ballast 2015 – 2024

3. Methoden en werkwijzen

De focus van de inventarisatie lag dit jaar op vogels, libellen en planten. Deze soorten zijn gemakkelijk te onderzoeken en goede indicatoren voor de kwaliteit van een gebied. Verder zijn er diverse soorten meegenomen tijdens veldbezoeken voor inventariseren en kuddecontrole.

Op basis van de soortenlijst en met kennis over de situatie in het veld die is opgedaan tijdens de inventarisatie, kan er een uitspraak worden gedaan over de ontwikkeling van het gebied. Daarbij zijn voorgaande rapporten een leidraad geweest, die aangeven hoe het gebied veranderd is in gelaagdheid, begrazing en/of veranderingen in soortensamenstelling.

Planten

De planten zijn geïnventariseerd in vaste trajecten: er is steeds min of meer dezelfde route gelopen en de waargenomen planten zijn genoteerd. Dit is op vijf momenten gedaan: vroege voorjaar (februari), voorjaar (april), (juni) zomer (augustus), najaar (september).

Vogels

Vogels vormen een belangrijk en aansprekend onderdeel van de levensgemeenschap van natuurgebieden (Sierdsema, 1999). Ze zijn bij uitstek geschikt om informatie op landschapsschaal te verzamelen. Een broedbiotoop is voor vogels zeer belangrijk: hier worden dan ook hoge eisen aan gesteld. Dit jaar is er weer een BMP uitgevoerd in de Zeehoeve en in de Baai van Ballast. In de Overdiemerpolder is er alleen gekeken naar de aanwezige vogels tijdens de inventarisatierondes.

© Arjen Boerman

Afbeelding 2: Overvliegende grote zilverreiger (Foto: Arjen Boerman).

Libellen

Libellen zijn ook een goed te onderzoeken soortengroep, die veel zegt over de kwaliteit van het gebied. In dit geval voornamelijk de kwaliteit van het water en oeverbegroeiing. Het Landelijk Meetprogramma heeft als doel de veranderingen in de vlinder- en libellenstand in Nederland in kaart te brengen. Zo kunnen mogelijke oorzaken van veranderingen snel achterhaald worden. De coördinatie van de meetnetten vlinders, libellen en nachtvinders wordt verzorgd door De Vlinderstichting. Afgelopen jaren is deze telling

gedaan volgens de eisen van het meetnet. Dit jaar is dit niet gelukt. Er is vier keer een ronde gelopen en hierbij is gekeken welke soorten libellen aanwezig waren. Ze zijn geteld langs dezelfde routes als afgelopen jaren, maar minder frequent (bijlage 4). Ook is er enkel gekeken naar het aantal verschillende soorten en niet naar het aantal individuen. Op deze manier is het mogelijk om een vergelijking te maken met voorgaande jaren. Met name de klimaatverandering is zo duidelijk in beeld te krijgen: doordat het steeds warmer wordt, is er een trend te zien van zuidelijke soorten die zich richting het noorden optrekken.

De telroute moet langs open water liggen en een goed begaanbare oever hebben. Per gebied zijn de meest libellenrijke plaatsen bepaald. Daar zijn routes aangemaakt van ongeveer 300 meter lang, met secties van ieder 50 meter. Libellen worden geteld tot twee meter op de oever en tot vijf meter op het water. De weersomstandigheden waarbij telling mogelijk is, zijn zeer specifiek. Zo moet het voldoende zonnig en warm zijn en mag er niet te veel wind staan (dit alles staat beschreven in een handleiding). Als er geteld zou worden onder weersomstandigheden waarbij libellen minder actief zijn, dan worden lagere aantallen geteld dan er in werkelijkheid zitten en zijn de telresultaten onderling minder goed vergelijkbaar. Ten opzichte van voorgaande jaren, zijn de routes hetzelfde gebleven om vergelijking mogelijk te maken.

Datum en tijd	Weer	Teller
16-5-2024 11:00	Temperatuur: 19, windkracht: 3, bewolking: 2	Inge van der Horst
28-6-2024 12:00	Temperatuur: 19, windkracht: 3, bewolking: 1	Inge van der Horst
19-8-2024 11:00	Temperatuur: 25, windkracht: 1, bewolking: 0	Inge van der Horst
18-9-2024 10:55	Temperatuur: 24, windkracht: 1, bewolking: 1	Inge van der Horst

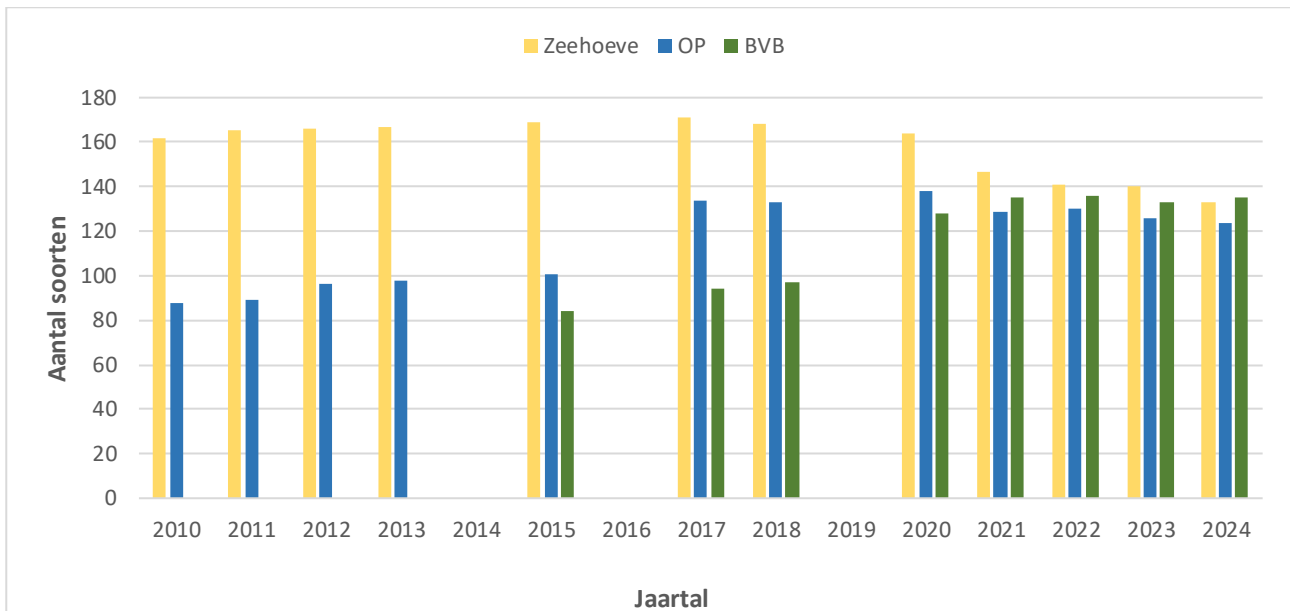
Figuur 6: Telrondes libellen.

Afbeelding 3: Vuurlibel (Foto: Esther van der Hart).

4. Planten

Onderstaand is een grafiek weergegeven met het aantal plantensoorten per gebied vanaf het moment waarop het inventariseren gestart is. Per gebied wordt ingegaan op de resultaten en worden opvallende zaken in de ontwikkeling besproken. Een aantal planten worden uitgelicht. Daarbij wordt op kaarten met rood aangegeven waar deze in het gebied gevonden zijn. De lijst met alle waargenomen planten van dit jaar is te vinden in bijlage 1.

Figuur 7: Aantal plantensoorten gebieden. In 2014, 2016 en 2019 zijn geen tellingen gedaan.

4.1 Planten de Zeehoeve

De Zeehoeve heeft (voor het eerst in jaren) niet de grootste soortenrijkdom op het gebied van planten. In totaal zijn er dit jaar 133 soorten waargenomen. Dit zijn zeven soorten minder dan afgelopen jaar: dat is een vrij grote verandering. Het was in het begin van het jaar zeer nat, waar een aantal soorten van hebben geprofiteerd. Zo is er dit jaar voor het eerst hondsroos aangetroffen. Deze soort was nog niet eerder aangetroffen. Het zou kunnen dat een vogel de zaden van deze soort heeft verspreid.

Naast de hondsroos zijn er nog vier nieuwe soorten aangetroffen en drie soorten zijn na twee jaar weer opnieuw aangetroffen. Het gaat hier om glad walstro, glanshaver, struisgras en zachte duizendknoop. Na twee jaar zijn de moeraskers, gewone hennepnetel en de slipbladige ooievaarsbek weer aangetroffen.

Dit jaar zijn er 18 soorten niet aangetroffen die in 2022 wel aangetroffen zijn. Het gaat hierbij onder andere om paarse dovenetel, gewone reigersbek en de pinksterbloem. Afgelopen jaar waren er opvallend weinig pinksterbloemen te vinden. Dit bleek een landelijk fenomeen. De gewone reigersbek werd afgelopen jaar voor het eerst aangetroffen: dit jaar is deze niet meer te vinden in het gebied. Het kan zijn dat de (a)biotische omstandigheden van afgelopen jaar voor deze plant perfect waren, maar dit nu niet meer zijn.

Er is dit jaar ontzettend veel neerslag gevallen: het was zelfs het natste jaar ooit gemeten. Vooral april en mei waren met 93 en 122mm zeer nat (*KNMI - Natste 12 Maanden Aaneen Ooit Gemeten*, z.d.). Doordat de maanden oktober, november en december van 2023 ook heel erg nat waren, was het gebied de eerste paar maanden van dit jaar zeer vochtig. Een aantal vroegbloeiërs hebben het daardoor dit jaar niet gered.

Afbeelding 4: Rietorchis (Foto: Arjen Boerman).

De rietorchis is een vrij zeldzame plant die vooral voorkomt in natte rietlanden, langs slootkanten en in trilvenen. In 2010 tot 2015 werd de soort aangetroffen in de Zeehoeve. Daar is deze nu helaas weg: vanaf 2020 is deze soort echter aangetroffen in de Baai van Ballast. De rietorchis valt tijdens de bloei op door zijn roze- tot rood-paarse bloemen die in een aar bij elkaar staan (Novio Design rietorchis, Ton Haex, z.d.-b). Het is een slanke plant met een holle stengel. De plant bloeit van mei tot ongeveer juli en kan tot 60 centimeter hoog worden.

4.2 Planten Overdiemerpolder

Er zijn dit jaar twee plantensoorten minder aangetroffen dan afgelopen jaar. Het gaat om 124 soorten. Tien soorten zijn dit jaar niet aangetroffen. Wat hierbij opvallend is, is dat de meeste soorten vroegbloeiers zijn. Omdat het dit jaar zeer nat was hebben deze het waarschijnlijk niet gered. Het gaat hierbij om pinksterbloem, grote klaproos, sneeuwkllokje, reukloze kamille, groot heksenkruid, gewone ereprijs, gevleugeld helmkruid, blauw glidkruid, bitterzoet en akkerkool.

Er zijn twee plantensoorten aangetroffen die voor het eerst zijn gezien, namelijk egelboterbloem en de trosvlier. De trosvlier is een struik die veel lijkt op de gewone vlier. De bessen zijn echter rood en niet zwart/paars, zoals bij de gewone vlier. Daarnaast zijn de bloemen heel herkenbaar, deze groeien in een soort pluimen in plaats van schermen (Novio Design, Ton Haex, z.d.-b). De bloemen zijn geelwit tot groengeel, net als bij de gewone vlier. Het is een soort die steeds meer voorkomt in Nederland.

Afbeelding 5: Kleine waterrepe (Foto: Arjen Boerman).

Op bovenstaande afbeelding is kleine waterrepe te zien. Deze zomerbloeier is goed te herkennen aan de witte schermen en de typerende jalousie-stand van de bladen. Dit betekent dat de blaadjes vrijwel volledig horizontaal staan, waardoor het plantje veel licht op kan vangen (Novio Design, Ton Haex, z.d.). De plant houdt van enigszins voedselrijk, zoet tot licht brak water: daarom vind je deze vaak in afwateringsgreppels en langs kanalen. Kleine waterrepe is een kern- of begeleidende soort van een reeks plantengemeenschappen. Dit betekent dat, wanneer deze plant wordt gezien, er ook enkele andere specifieke soorten aangetroffen zouden kunnen worden.

4.3 Planten Baai van Ballast

Er zijn 135 soorten aangetroffen ten opzichte van 133 afgelopen jaar. Dit betekent dat de Baai van Ballast het enige gebied waar meer soorten zijn aangetroffen in vergelijking met afgelopen jaar. Voor het eerst is het ook het gebied met het grootste aantal verschillende plantensoorten. Er zijn vijftien soorten niet aangetroffen in vergelijking met afgelopen jaar. Daarentegen zijn er vijf nieuwe soorten waargenomen (wilde liguster, boerenwormkruid, cipreswolfsmelk, dijkviltbraam en de middelste teunisbloem). De wilde liguster is dit jaar voor het eerst aangetroffen in dit gebied, terwijl deze in nog geen van de gebieden is gezien. De vruchten en bast van de wilde liguster zijn giftig voor mensen, maar deze worden wel door vogels gegeten en verspreid. De grote klapproos is na drie jaar weer terug.

Kamgras (wat afgelopen jaar voor het eerst werd gezien) is dit jaar niet aangetroffen. Doordat er afgelopen jaar slecht één pol is gezien, kan de soort dit jaar ook gemist zijn.

Afbeelding 6: Watermuur (Foto: Arjen Boerman).

Op bovenstaande afbeelding is watermuur te zien. De gelijkenis met bosmuur is zeer groot, maar watermuur heeft vijf stijlen en bosmuur drie. Het is een soort die je vindt op natte tot vochtige, stikstofrijke bodems aan waterkanten, in loofbossen en langs heggen (Novio Design, Ton Haex, z.d.-b). Het lijkt of deze soort tien kroonbladeren heeft, maar dit is niet waar. De vijf kroonbladeren zijn bijna tot onder ingesneden, waardoor deze illusie ontstaat.

5. Vogels

In de Zeehoeve en de Baai van Ballast is er een gedeeltelijke BMP-telling uitgevoerd. In de Overdiemerpolder is geen BMP-telling uitgevoerd: daar is gekeken naar de foeragerende vogels en zekere broedgevallen. Hierdoor is er dit jaar geen complete vergelijking te maken met vorige jaren, wél is te zien of dezelfde soorten vogels aanwezig zijn als in de afgelopen jaren.

5.1 Vogels de Zeehoeve

In de Zeehoeve zijn in totaal 39 soorten waargenomen, waarvan veertien soorten gebroed hebben. Er is dit jaar weer een broedpaar van de zanglijster en de zwartkop aangetroffen. Ook de Cetti's zanger is weer broedend waargenomen. Doordat er afgelopen jaar geen BMP-telling heeft plaatsgevonden, is het goed mogelijk dat de soort het afgelopen jaar ook heeft gebroed in het gebied. Maar: dit is niet met zekerheid te zeggen. Er zijn drie telrondes uitgevoerd, wat een niet volledige BMP-telling is. Hierdoor kunnen de resultaten afwijken van de tellingen uit voorafgaande jaren.

© Arjen Boerman

Afbeelding 7: Tjiftjaf in het riet (Foto: Arjen Boerman)

De tjiftjaf is een vogeltje die hoort bij de zogenoemde 'KBV'tjes' (kleine bruine vogeltjes): een groep vogeltjes die sterk op elkaar lijken. De verschillen zitten onder andere in de oogstrepen. De tjiftjaf lijkt zeer sterk op de fitis, maar is goed te onderscheiden door zijn typerende zang: hij roept namelijk zijn eigen naam. De tjiftjaf is een zeer algemene broedvogel in Nederland: dit jaar zijn er vier broedparen aangetroffen in de Zeehoeve. De broedperiode is van half april tot eind juni. Ze leggen twee broedsels per jaar met vijf á zes eieren per keer (Vogelbescherming Nederland, z.d.). De soort eet vooral insecten en larven, waarbij hij rusteloos foerageert en soms insecten vangt in de lucht. Eind zomer eet hij ook bessen en vruchten gegeten. Het grootste gedeelte van de vogels die hier broeden, trekken eind augustus tot oktober naar het zuiden om te overwinteren.

5.2 Vogels Overdiempolder

Dit jaar zijn er 39 verschillende soorten vogels waargenomen. Voor het eerst is er een fuut waargenomen. Doordat er geen BMP-telling is gedaan, geeft deze inventarisatie geen waarheidsgetrouw beeld van het exacte aantal broedende vogels.

© Arjen Boerman

Afbeelding 8: Grote barsijs (Foto: Arjen Boerman).

De grote barsijs behoort tot de vinkachtigen. Deze vogel overwintert in Nederland en is dan vaak te vinden in berken en elzen, waar hij de zaden van eet. De soort foerageert vaak op een typische manier, ondersteboven hangend aan elzenproppen (Vogelbescherming Nederland, z.d.-b). De grote barsijs broedt in Scandinavië. De mannetjes (zoals op bovenstaande foto te zien) zijn te herkennen aan hun rode hoofd en rood-roze borst. Het is verder een lichtgrijze vogel, met donkere strepen. In sommige jaren kan het lijken dat er een invasie plaatsvindt van deze vogels. Dit heeft te maken met broedsucces en voedselschaarste in de omgeving van het broedgebied.

5.3 Vogels Baai van Ballast

In de Baai van Ballast zijn dit jaar 53 verschillende soorten vogels aangetroffen, waarvan 21 soorten ook broedend zijn gezien. Dit is beduidend minder dan de andere jaren waarin een BMP-telling is uitgevoerd. Dit kan komen omdat er dit jaar maar een gedeeltelijke telling heeft plaatsgevonden. Er is dit jaar wel voor het eerst een broedende braamsluiper waargenomen. Dit is een vogel die rond Koningsdag actief zingt, daarna is deze zeer zwijgzaam (Vogelbescherming Nederland, z.d.-a). De mannetjes maken meerdere 'haantjesnesten', bestaande uit een simpele bodem waarop ze vrouwtjes verleiden om samen een nest te bouwen. Er worden een of twee legfels per jaar gelegd met drie tot zeven eieren per legsel. De vogels eten met name insecten, spinnen en duizendpoten en soms bessen. Op onderstaande afbeelding is de locatie gemarkeerd waar het broedgeval is waargenomen.

Afbeelding 9: Broedende braamsluiper.

© Arjen Boerman

Afbeelding 10: Vliegende roerdomp (Foto: Arjen Boerman).

De roerdomp is een mysterieuze soort die een zeer verborgen bestaan heeft en zich doorgaans verschuilt in het riet. Het geluid van deze mooie reigersoort bestaat uit een lage 'hoemp' die met name s'ochtends te horen is. De roerdomp staat op de rode lijst van bedreigde soorten. Zit het mee, dan is de roerdomp te zien als een soort 'paal' tussen het riet. Hij imiteert zo een rietstengel, waardoor hij zeer moeilijk te spotten is. Vissen, kikkers, muizen en grote insecten vormen zijn belangrijkste voedselbron (Vogelbescherming Nederland, z.d.-b).

6. Libellen

Dit jaar is er geen officiële libellentelling gedaan, waardoor een exacte vergelijking niet mogelijk is. Het was wel te merken dat het dit jaar weer een totaal ander jaar was dan afgelopen jaar. Het voorjaar was zeer nat, maar wel redelijk warm. Gemiddeld genomen begint de vliegtijd van de meeste libellen in mei, wat dit jaar ook zo was. Dit jaar zijn soorten als glassnijder en variabele waterjuffer op een voor hun normale vliegperiode aangetroffen, in tegenstelling tot vorig jaar.

Er zijn dit jaar vier telrondes geweest waarbij het aantal soorten is genoteerd, en niet het aantal individuen. Na een zeer slecht jaar in 2023 ging het dit jaar iets beter. Doordat het wel warm was in het voorjaar, zijn de eerste libellen in mei gaan vliegen. De vroege soorten die afgelopen jaar niet waargenomen werden, hebben zich dit jaar wel weer laten zien. Dit betreft bijvoorbeeld de glassnijder: door het zeer koude voorjaar liet hij zich afgelopen jaar niet zien.

Afbeelding 11: Glassnijder in de Overdiemerpolder (Foto: Esther van der Hart).

Soort	ZH	OP	BvB
Azuurwaterjuffer	x	x	x
Blauwe glazenmaker			x
Bloedrode heidelibel	x		x
Bruine korenbout			
Bruine winterjuffer			
Bruinrode heidelibel	x	x	x
Bruinrode/steenrode heidelibel	x	x	x
Gewone oeverlibel	x	x	x
Gewone pantserjuffer			
Glassnijder		x	
Grote keizerlibel	x	x	x
Grote roodoogjuffer			x
Houtpantserjuffer	x	x	x
Kleine roodoogjuffer			x
Lantaarntje	x	x	x
Paardenbijter	x	x	x
Platbuik	x		x
Steenrode heidelibel	x	x	x
Variabele waterjuffer	x	x	x
Viervlek	x		x
Vroege glazenmaker	x	x	x
Vuurlibel	x		
Watersnuffel			
Weidebeekjuffer	x	x	
Totaal aantal soorten	16	13	18

Figuur 8: Aantal soorten libellen in 2023

In de Baai van Ballast zijn, wat absolute soorten betreft, de meeste libellen gezien. Zo werden beide soorten roodoogjuffers aangetroffen: de kleine en de grote. De grote roodoogjuffer leeft één of twee jaar als larve in het water (e-Vision.nl, The Netherlands, z.d.). Na de periode in het water, gaat de soort als volgroeide larve de winter in, om in het voorjaar weer uit te sluipen. Dit vindt doorgaans plaats van begin mei tot half augustus, met een piek rond eind mei/begin juni. In tegenstelling tot voorgaande jaren, zijn er dit jaar geen watersnuffels in de Baai van Ballast aangetroffen.

De Zeehoeve telt met zestien soorten dit jaar één soort meer dan het afgelopen jaar. De weidebeekjuffer is dit jaar weer gezien. Dit komt door de gunstige omstandigheden, met name de warme temperaturen, aan het begin van het jaar.

In de Overdiemerpolder zijn de minste soorten waargenomen: dertien verschillende soorten, ten opzichte van twaalf soorten afgelopen jaar. De glassnijder is dit jaar weer aangetroffen. De glassnijder is een glazenmaker die relatief vroeg vliegt. De larven leven twee tot drie jaar in het water voordat ze uitsluipen (e-Vision.nl, The Netherlands, z.d.-a). Dit is langer dan bij andere glazenmakers. Uitsluipen gebeurt al vanaf april tot half juli, met een piek eind mei/begin juni. De glassnijder houdt zich op bij helder, matig voedselarm tot voedselrijk water met een goed ontwikkelde, vaak hoge en gevarieerde oever- en watervegetatie.

Het is goed om te zien dat in alle gebieden de soortenrijkdom toeneemt. Na een slecht jaar zoals 2023, keren soorten gelukkig snel weer terug.

Afbeelding 12: Vroege glazenmaker in de Baai van Ballast (Foto: Arjen Boerman)

Op bovenstaande foto is een vroege glazenmaker te zien. Het is een grote libelle die (zoals zijn naam al doet vermoeden) een vroege vlieger is. In warme jaren kunnen de eerste libellen in april al worden waargenomen. De soort is voornamelijk terug te vinden in een waterrijke omgeving, met een goed ontwikkelde oever- en watervegetatie. In de Overdiemerpolder, Baai van Ballast en de Zeehoeve zijn het voornamelijk de rietkragen waar deze soort zich thuis voelt.

7. Andere waarnemingen

De ringslang en de vos zijn jaarlijks terugkerende soorten: deze zijn ook dit jaar weer aangetroffen. In de Baai van Ballast is een bijzondere paddenstoel aangetroffen: de aardknol. Vooral voor dit gedeelte van ons land, is deze soort zeldzaam. In tegenstelling tot andere jaren is er dit jaar niet specifiek naar insecten gekeken.

Afbeelding 13: Aardhommel die naar een grote kattenstaart vliegt (Foto door Esther van der Hart).

Er zijn veel verschillende bijensoorten te vinden in de drie gebieden. Bijen zijn grofweg te verdelen in drie verschillende groepen: honingbijen, solitaire bijen en hommels. Er zijn in Nederland 29 verschillende soorten hommels bekend. Bovenstaande aardhommel is waargenomen in de Zeehoeve. Hommels zijn relatief grote bijen, die een nest vormen met een koningin. Het leven van een hommel is vrij complex. De koningin wordt in de herfst bevrucht en overwintert op een beschutte plek, bijvoorbeeld een oud muizenhol. Wanneer het weer warmer wordt (in februari tot maart) komt de koningin naar buiten en gaat op zoek naar nectar om aan te sterken. In deze periode zijn opvallend veel grote hommels waar te nemen. De koninginnen zijn namelijk groter dan haar werksters en de darren die later komen. Wanneer ze voldoende aangesterkt is, bouwt ze een nest en legt haar eerste eitjes. Rond april/mei komen de eitjes uit: de werksters die uit de eitjes kruipen nemen dan het zoeken van voedsel van de koningin over. Vanaf die periode zijn er dan dus ook veel meer kleinere hommels waar te nemen: de koninginnen komen niet meer naar buiten. In die periode legt de koning een tweede lading eitjes waar de mannetjes (darren) en nieuwe koninginnen uit voort komen. Deze komen uit in juni, juli of augustus. Vanaf september gaan de werksters, darren en oude koninginnen dood. De koninginnen van volgend jaar leggen reserves aan om de winter mee door te komen. Hieruit kun je concluderen dat de hommel in zijn gehele levenscyclus, van februari tot in november, afhankelijk is van bloeiende planten voor de benodigde nectar en stuifmeel. Doordat de gebieden begraasd worden en niet gemaaid, is er in deze hele lange periode altijd wel een plant of struik te vinden die de hommels van nectar voorziet.

Afbeelding 14: Landkaartje (Foto: Arjen Boerman).

Het landkaartje is een veelvoorkomende, maar toch bijzondere vlinder. Deze soort brengt in een jaar tijd twee generaties voort, waarbij de generaties beide een ander kleurenpatroon hebben. De eerste generatie vliegt van april tot eind juni en de tweede van begin juli tot half september (e-Vision.nl, The Netherlands, z.d.-c). De vlinders zoeken vooral 's morgens en laat in de middag naar nectar. De mannetjes verdedigen hun territorium of maken patrouillevluchten langs een bosrand. Bij vlinders van de voorjaarsgeneratie is de bovenkant van de vleugels oranjebruin met een zwart vlekkenpatroon, waardoor de soort enigszins doet denken aan een parelmoervlinder. De vlinders van de zomergeneratie hebben zwarte bovenvleugels met langs de achterrand een oranjerode gevlekte band. Over het midden van de vleugel loopt een witte band. Op bovenstaande foto is een landkaartje uit de zomergeneratie te zien.

Afbeelding 15: Franse veldwesp en een groefbij op een akkerdistel (Foto: Esther van der Hart).

In Nederland komen er momenteel vier soorten veldwespen voor. De Franse veldwesp is daarvan de meest bekende. Deze wesp maakt open nestjes zonder omhulsel en is heel herkenbaar aan zijn hangende gele pootjes in vlucht (*Franse Veldwesp (Polistes Dominula): Gevaarlijk Of Agressief?*, z.d.). Het nest van een Franse veldwesp is zeer makkelijk te bestuderen. Dit komt doordat het een zeer tolerante soort is die het toelaat om mensen zeer dicht bij het nest te laten komen. Ze zullen niet zomaar steken. Bij veldwespen zie je geen verschil tussen de koningin en de werksters. Waar de koningin bij andere sociale wespensoorten duidelijk groter is, ontbreekt dat verschil bij veldwespen. Mocht de koningin overlijden, dan kan een werkster haar taak overnemen (*Franse Veldwesp (Polistes Dominula): Gevaarlijk Of Agressief?*, z.d.).

Op de foto is ook een groefbij te zien. Het is alleen niet makkelijk om te determineren om welke exacte soort het gaat. Wel is duidelijk zichtbaar dat groefbijen vrij kleine bijen zijn. Meeste soorten zijn tussen de vier en acht millimeter lang. Een Franse veldwesp is tussen de tien en vijftien millimeter groot.

8. Begrazingseffecten

In dit hoofdstuk worden een aantal effecten van begrazing en menselijk ingrijpen beschreven. Er zijn dit jaar een paar veranderingen in de onderzochte gebieden te zien.

8.1 Dood doet leven

In de gebieden is goed te zien wat de samenleving van alle verschillende planten- en diersoorten brengt. Runderen trekken insecten aan die om de dieren heen vliegen, in hun poep eieren leggen of er voedingstoffen uit halen. Door de begrazing blijven de gebieden open en blijven er stukken bloemrijk grasland over. Hier profiteren onder meer muizen van. Deze muizen trekken op hun beurt roofvogels aan. Soms laten zij de vangst vallen of blijft er een stukje van het kadaver over. Soms is er op een paal nog een restje darmen te vinden. Dit aas wordt netjes weggewerkt door bijvoorbeeld de wesp. Wespen hebben naast suikers ook eiwitten nodig om te overleven. Om aan die eiwitten te komen steken eten ze muggen, vliegen en rupsen. Maar een stukje aas laten ze zeker niet liggen: onderstaande foto's leveren het bewijs. Doorgaans geldt dat hoe groter het aas, het groter de aaseters zijn die worden aangetrokken.

Afbeelding 16: Duitse wesp in de Overdiemerpolder eet van een gevallen muis (Foto: Esther van der Hart).

Afbeelding 17: Duitse wesp die een restje darm opeet (Foto: Esther van der Hart).

8.2 Grazen en snoeien

Iedere soort heeft (afhankelijk van lichaamsgrootte en spijsverteringsstelsel) een eigen voedingspatroon. Zoals in het rapport van afgelopen jaar te lezen is, zijn Schotse hooglanders goed in staat om riet te eten. Dit komt doordat runderen herkauwers zijn, waardoor ze beter kunnen omgaan met moeilijk verteerbaar en celluloserijk voedsel. Ze bezitten een enzym (cellulase) waarmee cellulose kan worden afgebroken (F.C. Erhart et al, 2024).

Er zijn echter ook planten en bomen die een afweersysteem hebben bedacht tegen vraat. Sommige soorten ontwikkelen een zekere tolerantie, waardoor de plant of boom in staat is om na vraat zeer snel te herstellen. Daarnaast beschikken sommige planten over vraatresistentie, in de vorm van doornen, netelharen, rozetvorming van de bladeren of gif. Door deze 'verdedigingsmechanismen' lukt het de meeste dieren niet om van de bladeren of bast te eten.

Door al deze aanpassingen zie je een diversiteit aan planten en bomen die het, ondanks de aanwezige grotere grazers, voor lange tijd volhouden. Als er geen begrazing zou plaatsvinden, maken de hoogproductieve soorten vaak de dienst. Dit gaat ten koste van de laagproductieve soorten. Grazers eten de nieuwe bomen of planten soms al op voordat ze hun afweersysteem tot ontwikkeling hebben kunnen brengen. Door het inzetten van begrazing ontstaat er een gunstige concurrentiekracht tussen alle verschillende soorten grassen en kruiden. Zo krijgen bomen de kans om door te groeien en zijn mossen in staat bomen volledig te bedekken.

Afbeelding 18: Boom compleet bedekt met mos (Foto: Arjen Boerman).

9. Literatuur

e-Vision.nl, The Netherlands. (z.d.-a). *Libel: glassnijder / Brachytron pratense*.
<https://www.vlinderstichting.nl/libellen/overzicht-libellen/details-libel/glassnijder>

e-Vision.nl, The Netherlands. (z.d.). *Libel: kleine roodoogjuffer / Erythromma viridulum*.
<https://www.vlinderstichting.nl/libellen/overzicht-libellen/details-libel/kleine-roodoogjuffer>

e-Vision.nl, The Netherlands. (z.d.-c). *Vlinder: landkaartje / Araschnia levana*.
<https://www.vlinderstichting.nl/vlinders/overzicht-vlinders/details-vlinder/landkaartje>

F.C Erhart, Kuypters A.T., van Uytvanck J., Cassaert M., Abbing L.M.G. & Kinsbergen D.T.P (2024) Begrazing in Nederlandse en Vlaamse natuurgebieden; praktijk en achtergronden.

Franse veldwesp (Polistes dominula): gevaarlijk of agressief? (z.d.). Wespenstichting.
<https://wespenstichting.nl/kenniscentrum/wespensoorten/franse-veldwesp/>

KNMI - Natste 12 maanden aaneen ooit gemeten. (z.d.). <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/de-natte-lente-van-2024>

Novio Design, Ton Haex. (z.d.). *Flora van Nederland: Kleine watereppe - Berula erecta*.
https://www.floravannederland.nl/planten/kleine_watereppe

Novio Design, Ton Haex. (z.d.-b). *Flora van Nederland: Rietorchis - Dactylorhiza praetermissa*.
<https://www.floravannederland.nl/planten/rietorchis>

Novio Design, Ton Haex. (z.d.-b). *Flora van Nederland: Trosvlier - Sambucus racemosa*.
<https://www.floravannederland.nl/planten/trosvlier>

Novio Design, Ton Haex. (z.d.-b). *Flora van Nederland: Watermuur - Stellaria aquatica*.
<https://www.floravannederland.nl/planten/watermuur>

Vogelbescherming Nederland. (z.d.-a). *Braamsluiper*. Vogelbescherming.
<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/braamsluiper>

Vogelbescherming Nederland. (z.d.-b). *Grote barmsijs*. Vogelbescherming.
<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/grote-barmsijs>

Vogelbescherming Nederland. (z.d.-b). *Roerdomp*. Vogelbescherming.
<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/roerdomp>

Vogelbescherming Nederland. (z.d.-b). *Tjiftjaf*. Vogelbescherming.
<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/tjiftjaf>

Bijlage 1. Lijst van planten waargenomen in 2024

In onderstaande tabel zijn de waargenomen planten van 2024 weergegeven. Tabellen per gebied met al de gegevens vanaf 2015 zijn op aanvraag te verkrijgen.

Bomen en struiken	ZH	OP	BVB	
Aalbes			X	<i>Ribes rubrum</i>
Acacia			X	<i>Robinia pseudoacacia</i>
Amandelwilg	X			<i>Salix triandra</i>
Amerikaans krentenboompje		X	X	<i>Amelanchier lamarckii</i>
Berk	X	X	X	<i>Betula pendula</i>
Boswilg	X	X	X	<i>Salix caprea</i>
Canadese populier	X	X	X	<i>Populus × canadensis</i>
Braam	X	X	X	<i>Rubus spec.</i>
Geoorde wilg	X			<i>Salix aurita</i>
Gewone es	X	X	X	<i>Fraxinus excelsior</i>
Gewone esdoorn	X		X	<i>Acer pseudoplatanus</i>
Gewone vlier	X	X	X	<i>Sambucus nigra</i>
Gewone vogelkers	X	X	X	<i>Prunus padus</i>
Grauwe abeel		X		<i>Populus × canescens</i>
Grauwe wilg	X			<i>Salix cinerea</i>
Hazelaar	X		X	<i>Corylus avellana</i>
Hulst			X	<i>Ilex aquifolium</i>
Hondsroos	X		X	<i>Rosa canina</i>
Iep		X	X	<i>Ulmus spec.</i>
Katwilg	X		X	<i>Salix viminalis</i>
Meidoorn	X	X	X	<i>Crataegus laevigata</i>
Rimpelroos			X	<i>Rosa rugosa</i>
Schietwilg	X	X	X	<i>Salix alba</i>
Sleedoorn	X	X		<i>Prunus spinosa</i>
Spaanse aak			X	<i>Acer campestre</i>
Trosvlier		X		<i>Sambucus racemosa</i>
Wilde appel			X	<i>Malus sylvestris</i>
Wilde liguster			X	<i>Ligustrum vulgare</i>
Zoete kers	X			<i>Prunus avium</i>
Zomereik	X	X	X	<i>Quercus robur</i>
Zwarte els	X	X	X	<i>Alnus glutinosa</i>

Planten	ZH	OP	BVB	
Akkerdistel	X	X	X	<i>Cirsium arvense</i>
Akkerhoornbloem	X			<i>Cerastium arvense</i>
Akkerkool			X	<i>Lapsana communis</i>
Aktermelkdistel	X	X	X	<i>Sonchus arvensis</i>
Akervergeet-mij-nietje	X	X	X	<i>Myosotis arvensis</i>
Beekpunge	X	X	X	<i>Veronica beccabunga</i>
Beemdgras	X	X		<i>Poa spec.</i>
Beklierde basterdwederik		X	X	<i>Epilobium ciliatum</i>
Beklierde duizendknoop		X		<i>Persicaria lapathifolia</i>

Bezemkruid		X	X	<i>Senecio inaequidens</i>
Bijenorchis			X	<i>Ophrys apifera</i>
Bijvoet	X			<i>Artemisia vulgaris</i>
Biezenknoppen				<i>Juncus conglomeratus</i>
Bittere veldkers		X		<i>Cardamine amara</i>
Bitterzoet				<i>Solanum dulcamara</i>
Blaartrekkende boterbloem	X	X		<i>Ranunculus sceleratus</i>
Blauw glidkruid				<i>Scutellaria galericulata</i>
Boerenwormkruid	X		X	<i>Tanacetum vulgare</i>
Bosveldkers	X			<i>Cardamine flexuosa</i>
Bosvergeet-mij-nietje	X			<i>Myosotis sylvatica</i>
Brede stekelvaren		X		<i>Dryopteris dilatata</i>
Brede wespenorchis	X	X	X	<i>Epipactis helleborine</i>
Canadese fijnstraal			X	<i>Conyza canadensis</i>
Dagkoekoeksbloem			X	<i>Silene dioica</i>
Dijkviltbraam			X	<i>Rubus armeniacus</i>
Duinreigersbek			X	<i>Erodium cicutarium subsp. dunense</i>
Duizendblad	X	X	X	<i>Achillea millefolium</i>
Drijvend fonteinkruid				<i>Potamogeton natans</i>
Echte kamille		X		<i>Matricaria chamomilla</i>
Echte koekoeksbloem			X	<i>Silene flos-cuculi</i>
Echte valeriaan		X		<i>Valeriana officinalis</i>
Egelboterbloem		X		<i>Ranunculus sceleratus</i>
Engels raigras	X	X		<i>Lolium perenne</i>
Fioringgras				<i>Agrostis stolonifera</i>
Fluitenkruid	X	X	X	<i>Anthriscus sylvestris</i>
Geel nagelruid		X	X	<i>Geum urbanum</i>
Geknikte vossenstaart				<i>Alopecurus geniculatus</i>
Gele lis	X	X	X	<i>Iris pseudacorus</i>
Gele morgenster				<i>Tragopogon pratensis s. pratensis</i>
Gele waterkers				<i>Rorippa amphibia</i>
Gespleten hennepnetel				<i>Galeopsis bifida</i>
Gestreepte witbol	X	X	X	<i>Holcus lanatus</i>
Gevleugeld helmkruid				<i>Scrophularia umbrosa</i>
Gewone berenkauw	X	X		<i>Heracleum sphondylium</i>
Gewone brunel	X	X	X	<i>Prunella vulgaris</i>
Gewone dotterbloem	X		X	<i>Caltha palustris</i>
Gewone engelwortel	X	X		<i>Angelica sylvestris</i>
Gewone ereprijs	X		X	<i>Veronica chamaedrys</i>
Gewone hennepnetel	X	X		<i>Galeopsis tetrahit</i>
Gewone hoornbloem	X	X	X	<i>Cerastium fontanum</i>
Gewone klit		X	X	<i>Arctium minus</i>
Gewone margriet			X	<i>Leucanthemum vulgare</i>
Gewone raket	X		X	<i>Sisymbrium officinale</i>
Gewone reigersbek			X	<i>Erodium cicutarium subsp. cicutarium</i>
Gewone rolklaver	X		X	<i>Lorus corniculatus</i>
Gewone smeewortel	X	X	X	<i>Symphytum officinale</i>
Gewone zandmuur			X	<i>Arenaria serpyllifolia</i>

Gewoon biggenkruid	X	X	X	<i>Hypochaeris radicata</i>
Gewoon speenkruid	X	X	X	<i>Ficaria verna</i>
Gewoon struisgras	X	X		
Gewoon varkensgras	X	X		<i>Polygonum aviculare</i>
Glad walstro	X	X	X	<i>Galium mollugo</i>
Goudgele honingklaver	X			<i>Melilotus altissimus</i>
Grasmuur		X		<i>Stellaria graminea</i>
Greppelrus				<i>Juncus bufonius</i>
Groot heksenkruid				<i>Circaea lutetiana</i>
Groot hoefblad	X	X		<i>Petasites hybridus</i>
Grote brandnetel	X	X	X	<i>Urtica dioica</i>
Grote centaurie				<i>Centaurea scabiosa</i>
Grote egelskop	X			<i>Sparganium erectum</i>
Grote kaardenbol	X		X	<i>Dipsacus fullonum</i>
Grote kattenstaart	X	X	X	<i>Lythrum salicaria</i>
Grote klaproos			X	<i>Papaver rhoeas</i>
Grote lisdodde	X	X	X	<i>Typha latifolia</i>
Grote klit	X	X	X	<i>Arctium lappa</i>
Grote teunisbloem	X			<i>Oenanthera glazioviana</i>
Grote vossenstaart	X			<i>Alopecurus pratensis</i>
Grote watereppe		X		<i>Sium latifolium</i>
Grote waterweegbree	X	X	X	<i>Alisma plantago -aquatica</i>
Grote wederik			X	<i>Lysimachia vulgaris</i>
Grote weegbree	X	X	X	<i>Plantago major</i>
Grote zandkool				<i>Diplotaxis tenuifolia</i>
Haagwinde	X	X	X	<i>Calystegia sepium</i>
Harige knopkruid				<i>Galinsoga quadriradiata</i>
Harig wilgenroosje	X	X	X	<i>Epilobium hirsutum</i>
Hazenpootje			X	<i>Trifolium arvense</i>
Heen			X	<i>Bolboschoenus maritimus</i>
Heermoes	X	X	X	<i>Equisetum arvense</i>
Heggedoornzaad				<i>Torilis japonica</i>
Heggewikke	X			<i>Vicia sepium</i>
Herderstasje				<i>Capsella bursa -pastoris</i>
Herik	X	X		<i>Sinapsis arvensis</i>
Hoge fijnstraal			X	<i>Erigeron sumatrensis</i>
Hondsdrif	X	X	X	<i>Glechoma hederacea</i>
Hopklaver	X	X	X	<i>Medicago lupulina</i>
Jacobskruid	X	X	X	<i>Jacobaea vulgaris</i>
Japanse sierkwee				<i>Chaenomeles japonica</i>
Kamgras				<i>Cynosurus cristatus</i>
Kale jonker	X	X		<i>Cirsium palustre</i>
Kikkerbeet	X	X		<i>Hydrocharis morsus -ranae</i>
Kleefkruid	X	X	X	<i>Galium aparine</i>
Klein hoefblad		X	X	<i>Tussilago farfara</i>
Klein kruiskruid				<i>Senecio vulgaris</i>
Klein streepzaad		X	X	<i>Crepsis capillaris</i>
Kleine klaver	X		X	<i>Trifolium dubium</i>
Kleine leeuwentand			X	<i>Leontodon taraxacoides</i>
Kleine lisdodde				<i>Typha angustifolia</i>

Kleine valeriaan				<i>Valeriana dioica</i>
Kleine veldkers	X	X	X	<i>Cardamine hirsuta</i>
Kleine watereppe	X	X	X	<i>Berula erecta</i>
Kluwenhoornbloem	X	X	X	<i>Cerastium glomeratum</i>
Kluwenzuring	X	X	X	<i>Rumex conglomeratus</i>
Koninginnekruid	X	X	X	<i>Eupatorium cannabinum</i>
Koolzaad	X			<i>Brassica napus</i>
Kropaar	X		X	<i>Dactylis glomerata</i>
Kruipende boterbloem	X	X	X	<i>Ranunculus repens</i>
Kruldistel	X	X		<i>Carduus crispus</i>
Krulzuring	X			<i>Rumex crispus</i>
Late guldenroede		X		<i>Solidago gigantea</i>
Liesgras		X		<i>Glyceria maxima</i>
Look-zonder-look		X		<i>Alliaria petiolata</i>
Madeliefje	X		X	<i>Bellis perennis</i>
Mannagras				<i>Glyceria fluitans</i>
Mannetjesvaren		X		<i>Dryopteris filix -mas</i>
Middelste teunisbloem	X		X	<i>Oenanthera biennis</i>
Moerasandoorn	X	X	X	<i>Stachys palustris</i>
Moeraskers	X			<i>Roripa palustris</i>
Moerasmuur		X		<i>Stellaria alsine</i>
Moerasrolklaver				<i>Lotus pedunculatus</i>
Moerasvaren		X	X	<i>Thelypteris palustris</i>
Moerasvergeet-mij-nietje	X	X	X	<i>Myosotis scorpioides</i>
Moeraswalstro	X	X	X	<i>Galium palustre</i>
Muurpeper			X	<i>Sedum acre</i>
Oeverzegge		X	X	<i>Carex riparia</i>
Oranje springzaad				<i>Impatiens capensis</i>
Paardenbloem	X	X	X	<i>Taraxacum officinale</i>
Paarse dovenetel		X	X	<i>Lamium purpureum</i>
Penningkruid	X		X	<i>Lysimachia nummularia</i>
Perzikkruid	X	X		<i>Persicaria maculosa</i>
Pijlkruid		X		<i>Sagittaria sagittifolia</i>
Pinksterbloem				<i>Cardamine pratensis</i>
Pitrus	X	X	X	<i>Juncus effusus</i>
Raapzaad	X	X		<i>Brassica rapa</i>
Reukgras			X	<i>Anthoxanthum odoratum</i>
Reukloze kamille	X			<i>Tripleurospermum inodorum</i>
Ridderzuring	X	X	X	<i>Rumex obtusifolius</i>
Riet	X	X	X	<i>Phragmites australis</i>
Rietgras	X	X	X	<i>Phalaris arundinacea</i>
Rietorchis			X	<i>Dactylorhiza praetermissa</i>
Robertskruid	X	X	X	<i>Geranium robertianum</i>
Rode klaver	X	X	X	<i>Trifolium pratense</i>
Ruige zegge		X		<i>Carex hirta</i>
Ruwe bies				<i>Schoenoplectus tabernaemontani</i>
Ruw vergeet-mij-nietje	X		X	<i>Myosotis ramosissima</i>
Schapenzuring			X	<i>Rumex acetosella</i>
Scherpe boterbloem	X	X	X	<i>Ranunculus acris</i>
Schijnaardbei		X		<i>Potentilla indica</i>

Sint-janskruid			X	<i>Hypericum perforatum</i>
Slipbladige ooievaarsbek	X			<i>Geranium dissectum</i>
Smalle weegbree	X	X	X	<i>Plantago lanceolata</i>
Sneeuwkllokje				<i>Galanthus nivalis</i>
Speerdistel	X	X	X	<i>Cirsium vulgare</i>
Spiesmelde				<i>Atriplex prostrata</i>
Stijf havikskruid				<i>Hieracium sect. Tridentata</i>
Tijmeprijs				<i>Tijmeprijs</i>
Timoteegras	X	X		<i>Phleum pratense</i>
Tweerijige zegge				<i>Carex disticha</i>
Valse voszegge	X		X	<i>Carex otrubae</i>
Veelkleurig vergeet-mij-nietje			X	<i>Myosotis discolor</i>
Veenwortel		X		<i>Persicaria amphibia</i>
Veldrus				<i>Juncus acutiflorus</i>
Veldzuring	X	X	X	<i>Rumex acetosa</i>
Vijfvingerkruid	X		X	<i>Potentilla reptans</i>
Viltige basterdwederik	X	X	X	<i>Epilobium parviflorum</i>
Vlasbekje	X		X	<i>Linaria vulgaris</i>
Vogelmuur	X	X	X	<i>Stellaria media</i>
Vogelwikke	X		X	<i>Vicia cracca</i>
Vroegeling			X	<i>Draba verna</i>
Waterkruiskruid		X	X	<i>Jacobaea aquatica</i>
Watermunt	X	X	X	<i>Mentha aquatica</i>
Watermuur	X	X	X	<i>Stellaria aquatica</i>
Waterpeper	X	X	X	<i>Persicaria hydropiper</i>
Waterpest	X			<i>Elodea spec.</i>
Waterzuring	X		X	<i>Rumex hydrolapathum</i>
Wijfjesvaren		X		<i>Anthyrium filix-femina</i>
Wilde bertam		X		<i>Achillea ptarmica</i>
Wilde kamperfoelie			X	<i>Lonicera periclymenum</i>
Wilde marjolein				<i>Origanum vulgare</i>
Wilde peen	X		X	<i>Daucus carota</i>
Witte dovenetel	X	X		<i>Lamium alba</i>
Witte klaver	X	X	X	<i>Trifolium repens</i>
Witte waterlelie				<i>Nymphaea alba</i>
Wolfspoot	X	X	X	<i>Lycopus europaeus</i>
Zachte ooievaarsbek	X	X	X	<i>Geranium molle</i>
Zandhoornbloem			X	<i>Cerastium semidecandrum</i>
Zeegroene rus	X	X		<i>Juncus inflexus</i>
Zevenblad		X		<i>Aegopodium podagraria</i>
Zilverschoon	X			<i>Potentilla anserina</i>
Zilte rus				<i>Juncus Gerardii</i>
Zomprus	X	X		<i>Juncus articulatus</i>
Zompvergeet-mij-nietje	X			<i>Myosotis laxa subsp. cespitosa</i>
Zwanenbloem	X		X	<i>Butomus umbellatus</i>
Zwarte mosterd	X	X		<i>Brassica nigra</i>
Zwart tandzaad		X	X	<i>Bidens frondosa</i>

Bijlage 2. Lijst van vogels waargenomen in. 2024

Hieronder worden per gebied in een tabel de geïnventariseerde vogels van 2024 weergegeven. Een 'B' betekent dat deze vogel een territorium heeft en dus als broedvogel geldt. Een 'X' geeft een vogel aan die is waargenomen buiten de BMP-telling. Alle gegevens vanaf 2015 zijn op aanvraag beschikbaar. Wegens de beperkte ruimte zijn deze gegevens uit dit verslag weggelaten.

Vogels	ZH	OP	BVB	
Aalscholver	X	X	X	<i>Phalacrocorax carbo</i>
Appelvink				<i>Coccothraustes coccothraustes</i>
Blauwborst			B	<i>Luscinia svecica</i>
Blauwe reiger	X	X	X	<i>Ardea cinerea</i>
Boerenzwaluw	X	X	X	<i>Hirundo rustica</i>
Boomklever	X			<i>Sitta europaea</i>
Boomkruiper	X	X	X	<i>Certhia brachydactyla</i>
Boomvalk				<i>Falco subbuteo</i>
Bosrietzanger			B	<i>Acrocephalus palustris</i>
Braamsluiper			B	<i>Sylvia curruca</i>
Buizerd	X	X	X	<i>Buteo buteo</i>
Cetti's zanger	B	X	X	<i>Cettia cetti</i>
Ekster	X	X	X	<i>Pica pica</i>
Fazant				<i>Phasianus colchicus</i>
Fitis	B	B	X	<i>Phylloscopus trochilus</i>
Fuut			B	<i>Podiceps cristatus</i>
Gaai	X	X	X	<i>Garrulus glandarius</i>
Gekraagde roodstaart				<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
Gele kwikstaart				<i>Motacilla flava</i>
Geoorde fuut				<i>Podiceps nigricollis</i>
Gierzwaluw				<i>Apus apus</i>
Goudvink				<i>Pyrrhula pyrrhula</i>
Grasmus	X	B	X	<i>Sylvia communis</i>
Grauwe gans	X	X	B	<i>Anser anser</i>
Grauwe vliegenvanger				<i>Muscicapa striata</i>
Groenling	X	X		<i>Chloris chloris</i>
Grote bonte specht	X	B	B	<i>Dendrocopos major</i>
Grote zaagbek			X	<i>Mergus merganser</i>
Grote zilverreiger		X	X	<i>Ardea alba</i>
Halsbandparkiet				<i>Psittacula krameri</i>
Havik				<i>Accipiter gentilis</i>
Heggenmus	X	X		<i>Prunella modularis</i>
Houtduif	B	X	X	<i>Columba palumbus</i>
Houtsnip				
Huiszwaluw			X	<i>Delichon urbicum</i>
Ijsvogel			X	<i>Alcedo atthis</i>
Kauw		X		<i>Corvus monedula</i>
Kleine karekiet	B	X	B	<i>Acrocephalus scirpaceus</i>
Kleine mantelmeeuw				<i>Larus fuscus</i>
Kneu				<i>Linaria cannabina</i>
Knobbelzwaan	X		X	<i>Cygnus olor</i>

Koekoek	X		B	<i>Cuculus canorus</i>
Kokmeeuw				<i>Chroicocephalus ridibundus</i>
Kolgans				<i>Anser albifrons</i>
Koolmees	B	X	B	<i>Parus major</i>
Koperwiek				<i>Turdys iliacus</i>
Krakeend	X	X	B	<i>Anas strepera</i>
Kramsvogel				<i>Turdus pilaris</i>
Krooneend			X	<i>Netta rufina</i>
Kuifeend			X	<i>Aythya fuligula</i>
Matkop		X		<i>Poecile montanus</i>
Meerkoet	X	X	X	<i>Fulica atra</i>
Merel	B	X	B	<i>Turdus merula</i>
Nijlgans	X	X	X	<i>Alopochen aegyptiaca</i>
Nonnetje			X	<i>Mergellus albellus</i>
Oeverwaluw				<i>Riparia riparia</i>
Parelduiker				<i>Gavia arctica</i>
Pimpelmees	B	X	B	<i>Cyanistes caeruleus</i>
Purperreiger			X	<i>Ardea purpurea</i>
Putter	X	X	X	<i>Carduelis carduelis</i>
Raaf	X			<i>Corvus corax</i>
Rietgors			B	<i>Emberiza schoeniclus</i>
Rietzanger		X	B	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>
Roerdomp			X	<i>Botaurus stellaris</i>
Roodborst	B	X	X	<i>Erithacus rubecula</i>
Slechtvalk				<i>Falco peregrinus</i>
Snor			B	<i>Locustella luscinioides</i>
Soepeend				<i>Anas platyrhynchos forma domestica</i>
Sperwer				<i>Accipiter nisus</i>
Spotvogel				<i>Hippolais icterina</i>
Spreeuw	X	X	X	<i>Sturnus vulgaris</i>
Staartmees	X	X	X	<i>Aegithalos caudatus</i>
Tjiftjaf	B	X	B	<i>Phylloscopus collybita</i>
Torenvalk			X	<i>Falco tinnunculus</i>
Tuinfluitier	B		B	<i>Sylvia borin</i>
Vink	B	X	B	<i>Fringilla coelebs</i>
Visarend			X	<i>Pandion haliaetus</i>
Waterhoen	X		X	<i>Gallinula chloropus</i>
Watersnip				<i>Gallinago gallinago</i>
Waterral			X	<i>Rallus aquaticus</i>
Wild eend	X	X	B	<i>Anas platyrhynchos</i>
Winterkoning	B	X	B	<i>Troglodytes troglodytes</i>
Witoogeend				<i>Aythya nyroca</i>
Witte kwikstaart				<i>Motacilla alba</i>
Zanglijster	B	X	B	<i>Turdus philomelos</i>
Zeearend			B	<i>Haliaeetus albicilla</i>
Zwarte kraai	X	X	X	<i>Corvus corone</i>
Zwartkop	B	X	B	<i>Sylvia atricapilla</i>
Broedvogels	14	3	21	
Andere waarnemingen	25	36	32	
Totaal	39	39	53	

Bijlage 3. Libellenroutes

Hieronder vindt u een overzicht van de libellenroutes die voor deze inventarisatie zijn afgelopen.

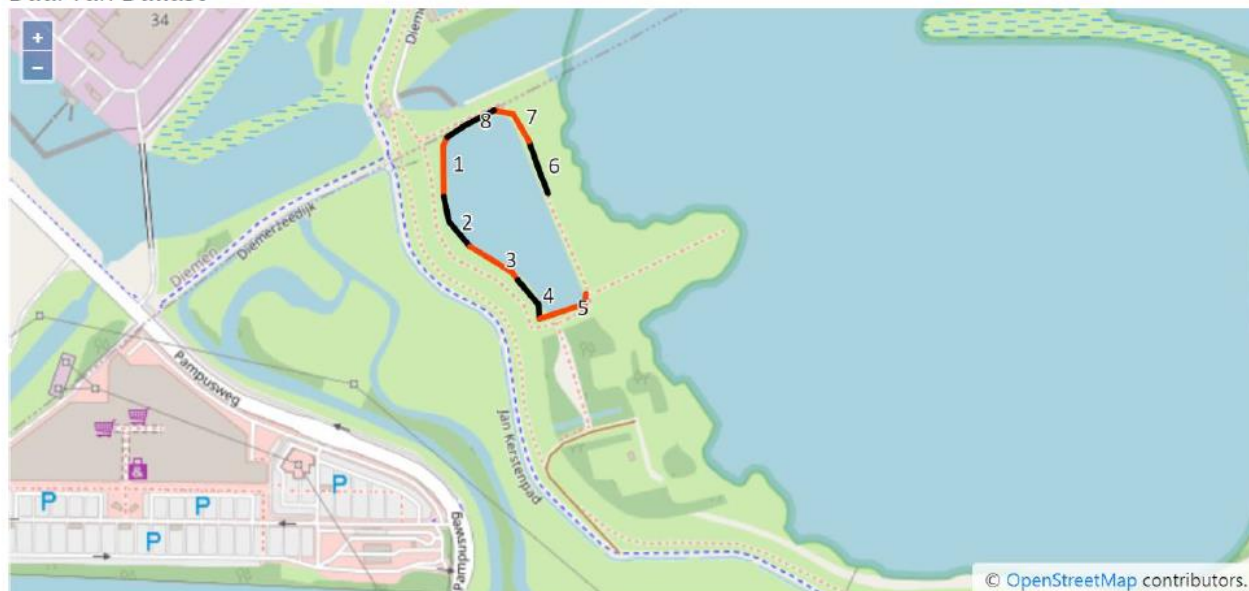
Zeehoeve

Overdiemerpolder

Baai van Ballast

Bijlage 4. Lijst van overige fauna waargenomen in 2024

Hieronder is het volledige resultaat te zien van de soorten die tijdens de rondes ook opgevallen zijn. Waar geen Nederlandse naam staat, heeft deze soort in ons land alleen nog een wetenschappelijk naam.

Sprinkhanen	ZH	OP	BvB	
Gewoon spitskopje	X	X	X	<i>Conocephalus dorsalis</i>
Grote Groene Sabelsprinkhaan	X	X	X	<i>Tettigonia Viridissima</i>
Struiksprinkhaan	X	X	X	<i>Leptophyes Punctatissima</i>
Zuidelijke boomsprinkhaan			X	<i>Meconema meridionale</i>

Dagvlinders	ZH	OP	BvB	
Atalanta	X	X	X	<i>Vanessa atalanta</i>
Bont zandoogje	X	X	X	<i>Pararge aegeria</i>
Bruin blauwtje	X		X	<i>Aricia agestis</i>
Citroenvlinder	X	X	X	<i>Gonepteryx rhamni</i>
Dagpauwoog	X	X	X	<i>Aglais io</i>
Distelvlinder	X		X	<i>Vanessa cardui</i>
Gehakelde aurelia			X	<i>Polygonia c-album</i>
Groot koolwitje	X			<i>Pieris brassicae</i>
Icarusblauwtje	X	X	X	<i>Polyommatus icarus</i>
Klein geaderd witje	X	X	X	<i>Pieris Napi</i>
Klein koolwitje	X	X	X	<i>Pieris rapae</i>
Kleine vos		X		<i>Aglais urticae</i>
Kleine vuurvlinder	X	X	X	<i>Lycaena phlaeas</i>
Oranjetipje	X		X	<i>Anthocharis cardamines</i>

Bijen	ZH	OP	BvB	
Aardhommel	X	X	X	<i>Bombus terreB59:B73stris</i>
Akkerhommel				<i>Bombus pascuorum</i>
Boomhommel				<i>Bombus hypnorum</i>

Ereprijszandbij				<i>Andrena labiata</i>
Gewone koekoekshommel				<i>Bombus campestris</i>
Honingbij	X	X	X	<i>Apis mellifera</i>
Meidoornzandbij				<i>Andrena carantonica</i>
Pluimvoetbij			X	<i>Dasygaster hirtipes</i>
Roodgatje				<i>Andrena haemorrhoa</i>
Roodzwarte dubbeltand				<i>Nomada Fabriciana</i>
Steenhommel			X	<i>Bombus lapidarius</i>
Veldhommel				<i>Bombus lucorum</i>
Vierkleurige koekoekshommel				<i>Bombus sylvestris</i>
Weidehommel				<i>Bombus pratorum</i>
Zwartrode zandbij			X	<i>Andrena clarkella</i>

Wespen	ZH	OP	BvB	
Bijenwolf				<i>Philanthus Triangulum</i>
Dikpootwesp				<i>Chalcis sispes</i>
Duitse wesp	X	X	X	<i>Vespula germanica</i>
Europese Hoornaar			X	<i>Vespa crabro</i>
Franse veldwesp	X	X	X	<i>Polistes Dominula</i>
Gewone borstelspinnendoder				<i>Anoplius infuscatus</i>
Gewone vliegendoder				<i>Mellinus arvensis</i>
Gewone wesp	X		X	<i>Vespula vulgaris</i>

Vliegen en muggen	ZH	OP	BvB	
Akkerdisteldansvlieg				<i>Empis livida</i>
Akkerdistelgalboorvlieg				<i>Urophora Cardui</i>
Blinde bij				<i>Eristalis tenax</i>
bruinrugzigzag				<i>Elgiva sollicita</i>
Dambordvlieg				<i>Sarcophaga carnaria</i>
Donkere klieboorvlieg				<i>Tephritis bardanae</i>
Gele snipvlieg				<i>Rhagio Tringarius</i>
Gewone langsprietwapenvlieg				<i>Stratiomys singularior</i>
Gewone pendelvlieg				<i>Helophilus pendulus</i>
Gewone rietslakvlieg				<i>Tetanocera ferruginea</i>
Gewone schubsnipvlieg				<i>Chrysopilus cristatus</i>
Gewone wolzwever				<i>Bombylius Major</i>
Gewoon knuppeltje				<i>Physocephala rufipes</i>
Grote langlijf				<i>Sphaerophoria scripta</i>
Grote sponsmug				<i>Demejerea rufipes</i>
Herfstmetaalwapenvlieg				<i>Sargus bipunctatus</i>
Hommelbijvlieg				<i>Eristalis Intricaria</i>
Hommelreus				<i>Volucella Bombylans</i>
Knutten Knaasjes Knijssjes				<i>Ceratopogonidae indet.</i>
Kool-langpootmug				<i>Tipula oleracea</i>
Langlijfje onbekend				<i>Sphaerophoria spec.</i>
Langpootmug	X	X	X	<i>Tipulidae indet.</i>
Lichte driestreepdansvlieg				<i>Empis Trigramma</i>
Ongevekte snipvlieg				<i>Rhagio immaculatus</i>
Prachtwapenvlieg				<i>Chloromyia formosa</i>
Ringpootroofvlieg				<i>Tolmerus cingulatus</i>
Roestbruine kromlijf				<i>Sicus Ferrugineus</i>
Roodwangbromvlieg				<i>Calliphora Vicina</i>
Rouwvlieg				<i>Bibio Marci</i>
Schorpioenvlieg				<i>Panorpa Communis</i>
Schorsvlieg				<i>Mesembrina meridiana</i>
Slanke driehoekszweefvlieg				<i>Melanostoma scalare</i>
Snorzweefvlieg				<i>Episyphus balteatus</i>
Sprinkhaanvlieg				<i>Stomorhina Lunata</i>
Stadsreus (hoornaarzweefvlieg)				<i>Volucella Zonaria</i>
Strontvlieg	X	X	X	<i>Scathophaga stercoraria</i>
Vederdistelgalboorvlieg				<i>Urophora stylata</i>
Weidelangpootmug				<i>Tipula paludosa</i>
Weidevelekoog				<i>Eristalinus sepulchralis</i>
Witte Reus				<i>Volucella Pellucens</i>
Zwartwitte wapensnuitvlieg				<i>Nemotelus pantherinus</i>
				<i>Ernestia puparum</i>
				<i>Eutonia Barbipes</i>
				<i>Graphomya maculata</i>

				<i>Ptychoptera Contaminata</i>
				<i>Sepedon Spinipes</i>

Torren en kevers	ZH	OP	BvB	
Aardvlo				<i>Asiorestia spec.</i>
Akkersnelloper				<i>Anchomenus dorsalis</i>
Behaarde bladsnuitkever				<i>Phyllobius Oblongus</i>
Bietensnuitkever				<i>Tanymecus Palliatus</i>
Blauwe muntbladhaan				<i>Chrysolina coeruleans</i>
Blauwe muntgoudhaan				<i>Chrysolina coeruleans</i>
Bleekgele weekschild				<i>Cantharis livida</i>
Bonte rietloper, rietsnoerhalsloopkever of rietloopkever				<i>Odacantha Melanura</i>
Bossnelloper				<i>Limodromus assimilis</i>
Breedhoornmestkever				<i>Onthophagus Fracticornis</i>
Bronzen snuitkever				<i>Strophosoma melanogrammum</i>
Citroenlieveheersbeestje				<i>Psyllobora vigintiduopunctata</i>
Donker graanhaantje				<i>Oulema obscura</i>
Dwergkattenstaartsnuitkever				<i>Nanophyes Marmoratus</i>
Eenhoornige snoerhalskever				<i>Notoxus monoceros</i>
Elzenhaantje	X	X	X	<i>Agelastica alni</i>
Frambozensnuittor (aardbeibloesemkever)				<i>Anthonomus Rubi</i>
Gauwe frambozentor				<i>Byturus ochraceus</i>
Geel soldaatje				<i>Cantharis Livida</i>
Geelgerande aardvlo				<i>Longitarsus Dorsalis</i>
Geelgerande waterroofkever				<i>Dytiscus Marginalis</i>
Gekamde brandnetelsnuittor				<i>Parethelcus Pollinarius</i>
Gekorrelde veldloopkever				<i>Carabus granulatus</i>
Gevlekt rietkapoentje				<i>Coccidula Scutellata</i>
Gevlekte smalboktor				<i>Leptura Quadrifasciata</i>
Gewone borstelboktor				<i>Pogonocherus hispidus</i>
Gewone distelboktor				<i>Agapanthia villosoviridescens</i>
Gewone Oeverkortschildkever				<i>Paederus riparius</i>
Gewone rietkever				<i>Donacia Clavipes</i>
Gewone smalboktor				<i>Stictoleptura rubra</i>
Gewone snelzwemmer				<i>Agabus bipustulatus</i>
Gezoomd moerashaantje				<i>Prasocuris marginella</i>
Gouden wilgenaardvlo				<i>Crepidodera aurata</i>
Grijze bolsnuittor				<i>Philopedon plagiatus</i>
Groen zuringhaantje				<i>Gastrophysa Viridula</i>
Groene Struiksnuitkever				<i>Polydrusus sericeus</i>
Grote eikelboorder				<i>Curculio Venosus</i>
Hazelnootboorder				<i>Curculio nucum</i>
Hennepnetelgoudhaan				<i>Chrysolina fastuosa</i>
Hennepnetelgoudhaan				<i>Chrysolina fastuosa</i>
Ingekepte smalboktor				<i>Pseudovadonia livida</i>
Klein wilgenhaantje				<i>Galerucella Lineola</i>
Kleine julikever				<i>Anomalina Dubia</i>
Kleine Lapsnuitkever				<i>Otiorhynchus Ovatus</i>
Kleine rode weekschild				<i>Rhagonycha fulva</i>
Kleine spinnende watertor				<i>hydrochara caraboides</i>
Kleine wespenboktor				<i>Clytus Arietis</i>
Kortsprietelzenhaantje				<i>Plagiosterna aenea</i>
Kortvleugelboorkever				<i>Valgus Hemipterus</i>
Krompootdoodgraver				<i>Nicrophorus vespillo</i>
Lang griendhaantje				<i>Phratora vulgatissima</i>
Langsprietberkenhaantje				<i>Luperus Longicornis</i>
Langsprietpopulierensnuitkever				<i>Dorytomus Longimanus</i>
Lisaardvlo				<i>Aphthona nonstriata</i>
Lissnuitkever				<i>Mononychus Punctumalbum</i>
Menierood zuringspitsmuisje				<i>Apion frumentarium</i>
Mestzwemtor				<i>Sphaeridium Scarabaoides</i>
Moertje				<i>Chrysolina polita</i>
Muisgrijze Kniptor				<i>Agrypnus Murina</i>
Niervleklikeheersbeestje				<i>Exochomus quadripustulatus</i>
Oogvleksteilkopje				<i>Cryptocephalus ocellatus</i>
Reebruine Bladsnuitkever				<i>Polydrusus Cervinus</i>

Rode distelaardvlo				<i>Sphaeroderma Testaceum</i>
Roodaarsknipitor				<i>Athous Haermorrhoidalis</i>
Roodkopvuurkever		X		<i>Pyrochroa serraticornis</i>
Roodschildveldmestkever				<i>Aphodius fimetarius</i>
Rozenkever/Johanneskever				<i>Phyllopertha horticola</i>
Ruigkever/Wolkever				<i>Lagria Hirta</i>
Schaakbordlieveheersbeestje				<i>Propylea Quatuordecimpunctata</i>
Schrijvertje				<i>Gyrinus natator</i>
Slakkenaaskever				<i>Phosphuga atrata</i>
smeewortelaardvlo				<i>Longitarsus Anchusae</i>
Stinkende Kortschild				<i>Ocypus olens</i>
Stokroosnuitkever				<i>Rhopalapion longirostre</i>
tiensjippelig lieveheersbeestje				<i>Adalia decempunctata</i>
Trage rietkever				<i>Plateumaris sericea</i>
Tweevlekspiegelloopkever of tweevlekkige snelkever				<i>Notiophilus biguttatus</i>
Viervlek lieveheersbeestje				<i>Exochomus quadripustulatus</i>
Viervlekbrandnetelsnuitkever				<i>Nedysus Quadrimaculatus</i>
Viervlekkig Aziatisch lieveheersbeestje				<i>Harmonia axyridis f. spectabilis</i>
Zestienstippelig lieveheersbeestje				<i>Coccinella septempunctata</i>
Zevenstippelig lieveheersbeestje	X	X	X	<i>Coccinella septempunctata</i>
Zuringsnuitkever				<i>Rhinancus pericarpus</i>
Zwart soldaatje				<i>Cantharis Pellucida</i>
Zwartkopvuurkever				<i>Pyrochroa coccinea</i>
Zwartpootsoldaatje				<i>Cantharis Fusca</i>

Zoogdieren	ZH	OP	BvB	
Mol			X	
Vedspitsmuis	X	X	X	